

გზაჯვარედინები ისრაელის ისტორიაში

ისრაელის ანუ ძველი აღთქმის ისტორიაში თვალსაჩინოა მონაცვლეობა მსხემობასა და მკვიდრობას შორის. იწყება მკვიდრობიდან, გადადის მსხემობაში, კვლავ უბრუნდება მკვიდრობას, მაგრამ მკვიდრობა ისევ მსხემობით იცვლება, რათა კვლავ მკვიდრობას დაუბრუნდეს. და ეს სიტყვა „დაბრუნება“ (ებრ. *თეშუბაჰ*) მნიშვნელოვანი კონცეპტია, რომელიც მოიცავს როგორც ერის, ისე თითოეული ერისკაცის (ისრაელიანის) ცხოვრებას მორალური ასპექტით. *თეშუბაჰ* უნივერსალური მითოლოგიის კერძო გამოხატულებაა ქვეყნის ისტორიაში და ადამიანის ცხოვრებაში. გაცილებით ადრე დაბრუნების კონცეპტი შუმერის მენტალობამ გამოიმუშავა, აქ ის დედის და ქალაქის ცნებებს დაუკავშირდა.

რაკი ვახსენეთ შუმერი, დავიწყეთ ქალაქ ურიდან, რომელიც ბიბლიაში ქალდეველთა ურის სახლით იხსენიება ერთადერთხელ ხალხის გენეზისის კონტექსტში. ქალდეველთა ური რჩეული ერის შორეული სამშობლოა. ვიდრე არქეოლოგიის ერა (XIX ს.) დადგებოდა, რა წარმოდგენა უნდა ჰქონოდათ ქალაქ ურზე ბიბლიის ძველ მკითხველებს, თუნდაც მათ, ვისაც ხელწიფებოდა მისი ჰერმენევტიკა და ეგზეგეტიკა? ურის ადგილმდებარეობა უფრო ზუსტად ვერ იქნებოდა ლოკალიზებული მკითხველის ცნობიერებაში, ვიდრე ადგილმდებარეობა სამოთხისა თავისი უცნაური ტოპოგრაფიით (სამყაროს შუაგული, საიდანაც მთელი დედამიწის მომრწყველი ოთხი მდინარე გამოედინება). ეს უცნობელობა ინერციით დღემდე ბადებს ზოგიერთთა გონებაში უცნაურ ეტიმოლოგიებს (ური – ურია), რასაც რეალობაში არავითარი საფუძველი არა აქვს. მესოპოტამიის ენების (შუმერულისა და აქადურის) აღმოჩენამ აღმოაჩინა ქალაქი ური წერილობით წყაროებში, ხოლო არქეოლოგიურმა გათხრებმა დაადასტურა მისი ისტორიული რეალობა. ცნობილია მისი კონტურები, მისი გალაგანი და გალაგნის შიგნით საკულტო და საჯარო შენობების განლაგება და ა.შ.

აი, ამ ქალაქიდან, რომელიც იმდროინდელი მსოფლიოს უმნიშვნელოვანესი ურბანისტული ცენტრი იყო, წარმოიშვა იმ ხალხის ემბრიონი, რომლის თავგადასავალს შეადგენს სწორედ ძველი აღთქმის ისტორია. ბიბლიური ლაკონიზმით და, ამავე დროს, კონკრეტულობით (იმ აუცილებელის გადმოცემით, რასაც ავტორი საჭიროდ თვლის, ხოლო რასაც არ გადმოსცემს, საიდუმლოდ ტოვებს) მოგვითხრობს იმ ოჯახის გამოსვლას ურიდან, რომელმაც ოთხასი წლის შემდეგ რჩეული ერი შეადგინა. იგი ჯერ ნოესა და მერე სემის მოდგმის გენელოგიას მოსდევს უწყვეტი ხაზით და განასრულებს ეს პასაჟი:

„მოჰკიდა ხელი თერახმა თავის ძეს აბრამს, თავის შვილისშვილს ლოტს, ჰარანის ძეს, თავის რძალს სარაის, თავისი ძის აბრამის ცოლს, და გავიდნენ ერთად ქალდეველთა ურიდან ქანაანის ქვეყანაში წასასვლელად. და მიადგნენ ხარანს და იქ დასახლდნენ“ (დაბ. 11:31).

არ გვაქვს საფუძველი ვიფიქროთ, რომ ქალდეველთა ურში იგულისხმება ურის იმპერიის ტერიტორია და არა ევფრატზე გაშენებული საკუთრივ ქალაქი ური. იმის თქმა გვსურს, რომ თერახის ოჯახი ცხოვრობდა ქალაქ ურში როგორც მისი მკვიდრი, ხოლო რაც გადმოცემის გარეშე საიდუმლოდ დარჩა ის ამ ოჯახის მწიგნობრობითი წარსულის შიგნითაა

სასულიეროდ დასაო, ეს ამ რჯების მწყობრად-სასულიეროდ სუგვისდის ჩავთვალთ. „ამორეველი“, როგორც სიმბოლურად იწოდება ბიბლიის ერთ ადგილას იერუსალიმის მამა (ეზეკ. 16:3), მოწმობს თერახის მოდგმის ეთნიკურ და კულტურულ წარმოშობას. შუმერული და აქადური ტექსტების მართუ და ამურრუ აღნიშნავდა დასავლეთის მომთაბარე ტომებს, რომელთა ურდოები პერიოდულად იჭრებოდნენ სამინათმოქმედო ზონაში და აჩანავებდნენ ნათესებს. მათი ცხოვრების ნირში განმსაზღვრელი მწყემსური ყოფა იყო, რომელიც ტოტალურად უპირისპირდებოდა მინათმოქმედებას და მისგან გამომდინარე მკვიდრ ცხოვრებას. შუმერულ ლიტერატურაში ცნობილია მართუეს ხალხის სახე –

მუდამ უდაბნოში დაეხეტებიან,
ტყავებით არიან შემოსილნი,
კარვებია მათი საცხოვრებელი,
მინებებულნი ქარსა და წვიმას,
ლოცვების წარმოთქმა მათ არ უწყიან,
მუხლის მოყრა მათ არ უწყიან,
უმი ხორცია მათი საჭმელი,
არ იციან სახლი, არ იციან ქალაქი,
როცა კვდებიან, არ იმარხებიან”
[მართუ, 128-138].

და მისი აგრესია სამინათმოქმედო და ურბანისტული კულტურის მიმართ:

„მას უამს მართუ, ხორბლის უმეცარი, მთელს შუმერს და აქადს შემოადგა, მაგრამ ურუქის კედელი ფრინველთსაჭერ ბადესავით გადაეფინა უდაბნოს...“
[ლუგალბანდა, 304-305]

ეს აგრესია მოსავლიან ყანებში საქონლის შერეკვაში გამოიხატა, როგორც დანაშაული, რომელმაც კანონებში ჰპოვა ასახვა. ეს მომთაბარული ქმედებაა, რომელიც შეინარჩუნა მოსახლეობის მწყემსურმა ნაწილმა სედენტარულ ყოფაზე გადასვლის პროცესში. ხამურაბის კანონებში ვკითხულობთ:

„თუ მინდვრიდან ცხვრის ამოსვლის შემდეგ მწყემსი ცხვარს ყანაში მიუშვებს და ყანას მოაძოვებინებს...“ (§ 58).

აისახა ის შუმერულ მწერლობაში, სადაც ამგვარად გამოიხატა სამინათმოქმედო და მწყემსური კულტურის ზავი – მშვიდობიანი თანაარსებობის დასაწყისი:

მე შენთან, მწყემსო, შენთან, მწყემსო,
მე შენთან რად უნდა ვდავობდე?
ძოვდეს შენი ცხვარი ჩემს მორწყულ მიწაზე,
ჩემს ყანებში შენი ცხვარი დაბალახობდეს,
ურუქის ბრწყინვალე ყანებში თავთავსა ჭამდეს,
შენი კრაფი და თიკანი არხის წყალს სვამდეს!
[პოეზია 1987: 11]

ეს პოეზიაში. მაგრამ შუამდინარული ისტორია ადასტურებს მართუ-ამურრუს ინფილტრაციას (მითოსის ენამ ეს გადმოსცა მართუს, როგორც ღმერთის თუ ეპონიმის ჩასიძებით შუმერის ერთ-ერთ ქალაქში) შუმერ-აქადის ტერიტორიაზე და მათ დამკვიდრებას თვით იქამდე, რომ საბოლოოდ ამორეული წარმოშობის ბელადების დინასტია ბაბილონს შუამდინარული ოიკომენას ცენტრად აქცევს. ამ დინასტიის საუკეთესო

წარმომადგენელი ხამურაბი, რომელმაც წერილობითი კანონები (მკვიდრობის უმაღლესი და საბოლოო ეტაპის გამოხატულება) მისცა ქვეყანას, მწყემსად იხსენიებს თავს პრემბულაში („ხამურაბი ვარ, ენლილისგან დადგენილი მწყემსი“), რაც არცთუ შორეული წარსულისადმი ერთგვარ პიეტეტად უნდა მივიჩნიოთ.

მაგრამ არ არის აუცილებელი თერახის საგვარეულო სისხლითა და ხორციით (ბიბლიური გამოთქმით „ხორციითა და ძვლით“) დავუკავშიროთ მართუ-ამურარუს, რომლის ერთ-ერთი განმტოება მის შთამომავალს აბრამს ქანაანში დახვდა, როგორც მკვიდრი მინათმოქმედი მოსახლეობა. ვგულისხმობ არა ამგვარ ნათესაობას, არამედ ცხოვრების წირის ტიპოლოგიას. ოჯახს თუ საგვარეულოს, რომელიც შვიდი სულისგან (მამამთავრის ჩათვლით) შედგებოდა, შესაძლოა იწყებდა მკვიდრ ქალაქურ ცხოვრებას ქალდეველთა ურში, რომ იდუმალ ხმას არ აეყარა იგი, რათა მართუ-ამურარუსს დაბრუნებოდა. თუმცა ეს არ იქნებოდა წარსული ყოფის ზუსტი განმეორება. თეშუბა („დაბრუნება“) გულისხმობს ახალ ეტაპს. არ ჩანს, რომ ამ საგვარეულოს თუ ოჯახს, რომელსაც წვრილშვილი არ ჰყავდა, რაიმე მნიშვნელოვანი დოვლათის დაგროვება მოესწრო. ბიბლიის ამ პასაჟის ავტორს არ გამორჩებოდა თუნდაც ერთი აქლემი, რომელზეც მათი მცირედი ჭირნახული იქნებოდა აკიდებული. პირუტყვის ჯოგს, როგორც ადამიანის წრეში შემავალ არსებებს და მის თანამგზავრს, იგი უსათუოდ მოიხსენებდა. წარმოვიდგინოთ: დილის სისხამზე ოჯახი სტოვებს სახლს, კარმიდამოს, და სიტყვის უთქმელად გადის ქვეყნიდან. რა უნდა ეფიქრა სამეზობლოს, შესაძლებელია, მის სანათესაოს? მიზანშეწონილია თუ არა ეს კითხვა, რომელზეც შეუძლებელია პასუხის მიღება, რადგან თავად (ასეთია ამ პასაჟის პოზიცია) თერახსაც არ ექნებოდა გარკვევით წარმოდგენილი ის მისია, რომელიც მისი სიკვდილის შემდეგ მის ძეს აბრამს (ჯერ კიდევ აბრამს) დაეკისრა.

ის ადგილი – ხარანი, სადაც გარდაიცვალა თერახი, როგორც შემდეგ გაირკვა, ასევე დროებითი საცხოვრებელი იყო. მოსალოდნელი იყო, რომ აბრამი დამკვიდრებულიყო ხარანში, რამდენადაც ხარანი ქალდეველთა ურის ერთგვარ ფილიალად შეიძლება ჩავთვალოთ. ხარანში, რომელიც ურის მსგავსად მთვარის სათაყვანებელი ქალაქი იყო, აბრამს ყველა პირობა ჰქონდა, რომ განეგრძო ან უკვე თავისი მამამთავრობით ურში დანყებული საქმე, ანუ მიეყო ხელი მკვიდრი ცხოვრებისთვის. მაგრამ განგება სხვაგვარად განსჯიდა: მასაც ჩაესმა ხმა, რომელიც იმ ხმის განმეორებად, ან უკვე ახალ ეტაპზე, უნდა მივიჩნიოთ.

„უთხრა უფალმა აბრამს: წადი შენი ქვეყნიდან, შენი სამშობლოდან, მამაშენის სახლიდან იმ ქვეყანაში, რომელსაც მე გიჩვენებ. გაქცევ დიდი ხალხად, გაკურთხებ და განვადიდებ შენს სახელს და კურთხეული იქნები“ (დაბ. 12:1).

ვიცი, რომ ხარანი არც მისი ქვეყანაა, არც მისი სამშობლო (მოლედეთ „დაბადების ადგილი“) და არც მისი მამის სახლი. ეს სამივე კვალიფიკაცია უფრო ურს შეიძლება მიუხადავოთ, სადაც ალბათ, თუ თერახი არა, აბრამი და მისი ძმები მაინც დაიბადნენ. მაგრამ ხარანის მიმართ “შენი ქვეყანა“, „შენი სამშობლო“, „მამაშენის სახლი“ შეიძლება მხოლოდ იმას ნიშნავდეს, რომ ხარანი ნამდვილად ხდებოდა და გახდებოდა კიდევ, ის ხმა რომ არა, მის სამკვიდრებელ ქვეყანად. ხარანში აბრამმა უკვე რაღაც დოვლათი დააგროვა, მაგრამ ხარანი მაინც მისთვის გარდამავალი დრო და ადგილი აღმოჩნდა (ხარან აქადურად ნიშნავს „გზას“). განგებით, მას აქ არ ეგებოდა დამკვიდრება.

„და თან წარიტანა აბრამმა სარაი, თავისი ცოლი, ლოტი, თავისი ძმისწოოი. მთიოი ძონიბა. რაა აი მოხიიქიოი ჰძონიათ. რა

ყოველი ყრმა (ყმა), ვინც კი ხარანში შეიძინეს. და დაადგინენ ქანაანის ქვეყნის გზას და მივიდნენ ქანაანის ქვეყანაში“ (დაბ. 12:5).

იმ შვიდიდან, რომელმაც ქალდეველთა ური დატოვა, სამი სულიდა დარჩა. (ნახორმა მკვიდრი ცხოვრება აირჩია ხარანში). აბრაამი მცირე მონაგარით და მონახვეჭით მიდის მსხემად უცხოობაში. „და დაიძრა აბრაამი...“

ძველი აღთქმის ხალხის ისტორიაში გამოვყოფთ ოთხ, ერთმანეთის თანამიმდევრულ ხანას. ესენია: I. პატრიარქთა ხანა ქანაანში, II. ეგვიპტის ხანა, III. უდაბნოს ხანა, IV. ქანაანში საბოლოოდ დამკვიდრების ხანა. განვიხილოთ თითოეული მათგანი:

I. ქანაანი (მსხემობა)

ქანაანში მსხემობით, მდგმურობით (ებრ. გერ) აღინიშნება. მას წინ უძღვის ქალდეველთა ურში პატრიარქთა წინაპრების ხანა, რომლის შესახებ არაფერია ცნობილია, გარდა იმისა, რომ თერახმა უფლის ნებით დატოვა ქალდეველთა ურის მკვიდრი ცხოვრება ქანაანში წასასვლელად, მაგრამ ქანაანს ვერ მიაღწევს და ხარანში კვდება. თერახის ძე აბრაამი, რომელიც უკვე მამამთავარია, კვლავ უფლის მოწოდებით ტოვებს ხარანის მკვიდრ ცხოვრებას და შედის ქანაანში. როგორია აბრაამის მოღუს ვივენდი ქანაანში? ქანაანი ის ქვეყანაა, სადაც იგი და მისი მომდევნო ორი თაობა მუდამ უცხოლად – გერად უნდა დარჩეს. აბრაამი მუდმივ მთარულია, მოხეტიალეა. ის მიმოდის ქანაანში. მიმოსვლა მისი ცხოვრების წესია. ის არსად არ აშენებს საძირკვლიან სახლს. ერთადერთი ქვის ნაგებობა, რომელსაც ის აღმართავს ქანაანის მიწაზე, უფლის სამსხვერპლოა. საცხოვრებლად იგი ღვამს მხოლოდ კარავს, რაც მისი მსხემობის ძირითადი ატრიბუტია (ფსალმ. 119:5). მას არა აქვს ამ ქვეყანაში, რომელიც გაშლილი მის წინაშე, მუდმივი საცხოვრებელი ადგილი. მთელი თავისი სიცოცხლის განმავლობაში ის უცხო ადამიანად რჩება ქანაანში, რომელიც მისი „მდგმურობის მიწად“ (ერეც მაგურე, დაბ. 17:8) იწოდება, საპირისპიროდ „სამშობლო მიწისა“ (ერეც მოლედეთ, დაბ. 12:1). ქანაანში მას არაფერი ეკუთვნის, გარდა მიწის იმ უმცირესი ნაწილისა, რომელიც მან ქვეყნის მკვიდრთაგან სარას საფლავისთვის შეიძინა. ნიშანდობლივია, რომ მიწის ამ ნაკვეთის განსაკუთრებული მნიშვნელობის გამო ტექსტში უკიდურესი სიზუსტით არის მინიშნებული მისი ადგილმდებარეობა (დაბ. 23:17), რამდენადაც ის გახდა წინდი მისი შთამომავლობის მომავალი მკვიდრობისთვის ამ ქვეყანაში. ამ საფლავის სახით „მდგმურობის მიწა“ უკვე პოტენციურად ინახავს აღთქმულ მკვიდრობას, რომელსაც პატრიარქები ვერ მოესწრებიან. აბრაამის წიაღიდან გამოსული ისაკი და შემდეგ მის კვალზე იაკობი მსხემობს ქვეყანაში და მოძრაობს ადგილიდან ადგილისკენ. იაკობს თავისი და თავისი წინაპრების ცხოვრება ერთ განუწყვეტელ მსხემობად ესახება, როგორც მან გამოთქვა, როგორც თავის წინაპართა და თავისი საკუთარი ცხოვრების მრწამსი, ფარაონთან საუბარში („ასოცდაათ წელს ითვლის ჩემი მდგმურობის ხანი... ჯერ ვერ მივანიე ჩემი მამების მდგმურობის წლებს“, დაბ. 47:9). თავიანთი ცხოვრებით პატრიარქები ახორციელებენ აბელური ცხოვრების ტიპს, რაზეც წერს ნეტარი ავგუსტინე (ღვთის ქალაქისთვის, XV,1). აბელი აქ ფუნდამენტურად უპირისპირდება კაენს, რომელიც მკვლევლობის შემდეგ ქალაქის მშენებელი ანუ ურბანისტული ცივილიზაციის მამამთავარი გახდა, იმ ცივილიზაციისა, რასაც ღმერთმა შემდგომ თერახი და მისი ოჯახი გაარიდა.

II ეგვიპტე (მონობა)

ეგვიპტეში ჩასვლა ნანინასწარმეტყველვე იყო აბრაამისთვის მიცემული აღთქმასთან ერთად, რომ მისი შთამომავლობა დაიმკვიდრებდა ქანაანის მიწას (დაბ. 15:13). როგორი იყო აბრაამის შთამომავალთა მოდუს ვივინდი ეგვიპტეში? აქ თითქოს მათი ცხოვრება მსხემობის საპირისპირო უნდა ყოფილიყო: ფარაონის წყალობით, იოსებმა ისინი ეგვიპტის საუკეთესო მხარეში – გომენში დაასახლა, როგორც მწყემსები, რომელთა საქმიანობა ეგვიპტელებისთვის საძულველი იყო. გამოსვლათა წინის დასაწყისშივე ვხედავთ, რომ ბედის უკუღმართობით, მწყემსთა და კარვის „მშენებელთა“ შთამომავლები ქალაქთა მშენებლები ხდებიან, ფარაონისთვის ქალაქებს ასაშენებლად აგურებს ამზადებენ ანუ მონაწილეობას იღებენ ურბანისტულ-ინდუსტრიული ცივილიზაციის შენებაში. ეს მათი ბუნების სანაალმდევო შრომაა და, ამდენად, არ შეიძლება იგი იძულებითი არ ყოფილიყო. ქანაანის მსხემი ეგვიპტის მონად იქცევა. მონობა მსხემობის უკიდურესი სახეა. ისრაელიანები რომ ეგვიპტის არათუ მკვიდრნი, არამედ მსხმებიც ვერ გახდნენ, პროვიდენციულია მათ ისტორიაში. წინასწარმეტყველებაშიც ეს იგულისხმებოდა. ისევე, როგორც ამაზე ადრე ძმების მტრობამ იოსების მიმართ პროვიდენციულად ისრაელიანთა ეგვიპტეში მოხვედრა განაპირობა ანუ ბოროტებამ, საბოლოოდ, ხსნა მოუვლინა მათ, ახლაც გაუსაძლისი ყოფა, რომელიც კულმინაციას მონობაში აღწევს (რასაც ცინიზმიც ერთვის: ქალაქის მშენებლები ვერ სარგებლობენ მკვიდრის სტატუსით), მათი ეგვიპტიდან გამოსვლის საბაბი ხდება. სხვა შემთხვევაში თავს ვერ დააღწევდნენ ეგვიპტეს. იმდენად მიმზიდველი იყო მათთვის ეგვიპტის სიუხვე, რომ ამ მონობის განსაცდელის თუ გამოცდილების გარეშე ისინი ვერასოდეს გამოვიდოდნენ ეგვიპტიდან (გაუიხსენოთ, როგორ ენატრებათ მათ უდაბნოში ეგვიპტის ხორციოთ სავსე ქვაბები). აბრაამისთვის გამოცხადებულ წინასწარმეტყველების აღსრულება სწორედ მონობის (და არა მყუდრო მდგომარობის) ხანაში მოხდა, და სწორედ მაშინ, როცა ისრაელიანთა მოსახლეობამ ზღურულ რიცხვს მიაღწია, რაც აბრაამისადმი მიცემული აღთქმის ნაწილობრივი აღსრულება იყო. მაგრამ ამ „ცის ვარსკვლავთა“ (დაბ. 13:16) და „ზღვის ქვიშის“ (დაბ. 15:5) სიმრავლეში არ ჩანდა არც ერთი პიროვნება, ინდივიდუალობა, რომელიც წინასწარმეტყველების სიტყვებს შეასრულებდა. არც ღვთის გამოცხადება ყოფილა იმ ოთხასი წლის მანძილზე, რადგან მონობის მდგომარეობა გამორიცხავს პიროვნულ გამოცხადებას. ისრაელმა თავისი წიაღიდან ვერ წარმოშვა ასეთი ადამიანი. ადამიანი, ვისი ხელითაც უფალს უნდა აღესრულებინა აღთქმა, მოსე იყო, რომელიც ფარაონის კარზე აღიზარდა და თითქმის გაუცხოვებული იყო თავის ხალხისგან (რასაც მისი ენაბრვეილობაც მონობის); ის მხოლოდ ორმოცი წლის ასაკში გამოვიდა ფარაონის კარიდან თავის თვისტომთა გასაცნობად.

III. უდაბნო (თავისუფლება)

უდაბნოში გაჭრის საბაბი თვისტომთა უმადურობა იყო, პროვიდენციული მიზანი – გამოცხადების მიღება სინაიდან და არცთუ შორეულ სამომავლოდ უდაბნოში ცხოვრების და ხეტიალის გამოცდილება. ეგვიპტე – ოაზისი, სადაც ისინი გამრავლდნენ, უდაბნოებით არის გარსემორტყმული. „ნავალთ უდაბნოში...“ (გამ. 5:3). ეგვიპტიდან გამოსვლა, იმავდროულად, უდაბნოში – თავისუფლებაში გასვლაა. მსხემობას, როგორც ვხედავთ, ორი პერსპექტივა აქვს: ერთი მონობისკენ, რომელიც ეგვიპტეში განხორციელდა, მეორე თავისუფლებისკენ, რომელიც უდაბნოს პირობებში უნდა განხორციელებულიყო. ისრაელმა ეგვიპტიდან გასვლის ნახტომით გადალახა მონობა. მონობიდან იგი უშუალოდ თავისუფლებაში აღმოჩნდა. ამიერიდან ეგვიპტე მათ ხსოვნაში არა მხოლოდ მონობის სახლად დამკვიდრდა, არამედ დაცემის ხანადაც (ეგვიპტეში ჩასვლა ცოდვის შედეგი იყო), უდაბნო კი ისეთ სიმალლედ, რომლისთვისაც ისრაელს აღარ მიუღწევია. ეს ნამდვილად არქეტიპული ხანა იყო მათ ისტორიაში, რომელიც

კარვობის (სუქეოთ) დღესასწაულში ცოცხლდება. მაგრამ ის მაინც გზა იყო, გასავლელი მანძილი როგორც თეზიკური, ისე სულიერი აზრით. გზაზე მყოფი ადამიანი არც მკვიდრია, არც მსხემი და არც მონა, არამედ თავისუფალი, რომელიც საბოლოო მკვიდრობისთვის ემზადება. აქ იგი არაფერს აშენებს, მისი მოღვაწეობა სულიერ სფეროშია საძიებელი.

შენიშვნა. რექაბიანთა თემი. აღმოჩნდა ისრაელიანთა შორის საგვარეულო (მთელი თემი, შტოსადმი კუთვნილება უცნობია), რომელმაც არ მიიღო მკვიდრობა და, არათუ შეინარჩუნა მსხემობა ყოფის წესად, არამედ უდაბნოში ცხოვრების ერთგული დარჩა. რექაბიანები იერემიამ მოინვია, რათა რჯულზე გამდგარათათვის მათი მაგალითით ეჩვენებინა ერთგულება მამა-პაპის ანდერძისადმი. აი, რა თქვეს მათ:

„ჩვენმა წინაპარმა გვიანდერძა: ღვინო არ დალიოთ არასოდეს, არც თქვენ და არც თქვენმა შვილებმა. სახლები არ აშენოთ, თესლი არ თესოთ და ვაზი არ ჩაყაროთ, და არაფერი იქონიოთ. მხოლოდ კარვებში იცხოვრეთ მთელი თქვენი დღეები, რათა იცოცხლოთ მიწის პირზე, სადაც თქვენ მდგმურობთ“ (იერემ. 35:6-7)

რექაბიანები ბოლომდე ერთგული რჩებიან აბელური ცხოვრების მიმართ, უკიდურესობამდე დაჰყავთ იგი, სრულიად გამორიცხავენ რა მიწათმოქმედებას, როგორც მეურნეობის კანონურ სფეროს.

ნაიკითხეთ: **იერემ. თ. 35** უდაბნოში მცხოვრებ რექაბიანთა ცხოვრების წესის შესახებ.

თორმეტ ტომს (დაახლოებით ორმილიონნახევრიან ხალხს) უდაბნოს გზაზე ისევ, როგორც პატრიარქებს ქანაანში, არ დაუტოვებიათ რაიმე კვალი მათი მყოფობისა. ისინი ცხოვრობდნენ, თითქოს არც ცხოვრობდნენ, „...მქონენი როგორც უქონელნი, სოფლით მოსარგებლენი როგორც არა მოსარგებლენი, რადგან წარმატულია ამ სოფლის სახე“ (1კორ 7:30-32). უდაბნო „ამ სოფლის სახეა“, რომელმაც ჩაიარა ისრაელიანთა თვალწინ, „წუთისოფელი“, სადაც მათ ორმოცი წელი – ერთი კაცობრივი თაობის ხანი გაატარეს. მაგრამ, როგორც კარვობის დღესასწაულის არსი მონშობს, უდაბნოში ცხოვრება მათ ხსოვნაში მიუღწეველ იდეალად დარჩა. აბელური სახე ცხოვრებისა მთელი სისრულით იყო განხორციელებული უდაბნოში, სადაც ისინი აბელისა და შემდეგ „მოხეტიალე არამეელის“ (რჯლ. 26:5) ნამდვილი შთამომავლები იყვნენ, ან იმ კაცისა, რომელსაც შობითგანვე „კარვებში მცხოვრები“ ეწოდა (დაბ. 25:27). რა მოხდა ამ ერთი თაობის ხანგრძლივობის პერიოდში?

პირველ რიგში, ხალხი პირისპირ აღმოჩნდა თავის თავთან. მას უნდა შეეცნო თავისი უნიკალობა მის აბსოლუტურობაში, არა სხვა რომელიმე ხალხთან შედარებით; როგორც ღვთის რჩეული ხალხი, ის უნდა ყოფილიყო ერთი, როგორც ერთია ღმერთი. მეორე მხრივ, ამ შეგნების განსამტკიცებლად იყო მოვლენილი უდაბნოში განსაცდელები, რომელთაც იგი ხალხიდან რელიგიურ ერად უნდა გარდაექმნა. მისი ბუნებითი თვითნებობა უნდა მოთრგუნულიყო, სინაიდან მიღებულ რჯული უნდა აღმართული კედლად თავისუფლებასა და თვითნებობას შორის, როგორ თავად სინაი და ხორები იყვნენ აღმართულნი უსამანო და უსაზღვრო უდაბნოს გამყოფად. ამ უდაბნოს განსაცდელიანი გზის ისტორიულ მნიშვნელობას ახსენებს მათ მოსე: „გახსოვდეს მთელი ის გზა, რომლითაც მიჰყავდი ეს ორმოცი წელი უფალს, შენს ღმერთს უდაბნოში, რომ მოეთვინებინე, გამოეცადე, რომ სცოდნოდა, რა გიღვეს გულში, დაიცავდი თუ არა მის მცნებებს. გაჭირვებდა, გამშვედა და გაჭმევდა მანანას, რომელიც არ იყო და შენმა მამაპაპამ, რათა მიმხვდარიყავი, რომ მხოლოდ პურით არ ცოცხლობს კაცი, არამედ უფლის პირიდან გამომავალი ყოველი სიტყვით ცოცხლობს კაცი“ (რჯლ. 8:2-3).

IV. ქანაანი (მკვიდრობა)

იორდანის გადალახვის შემდეგ ისრაელიანთა მოდუს ვივენდი ახალ განზომილებაში გადადის. ეს არ არის არც პატრიაქთა დროინდელი მსხემობა და არც უდაბნოს აბელური თავისუფლება. ქანაანში მკვიდრობის სახით მეორდება ის ტიპი ცხოვრებისა, რომელსაც ქალდეველთა ურში ეწოდნენ პატრიაქთა წინაპრები. ახლა იწყება მინაზე მათი მიმავლება: თორმეტმა ტომმა ერთმანეთში გაინაწილა ქანაანის ტერიტორია, საზღვრები ტომთა შორის ერთხელ და სამუდამოდ იქნა დადგენილი. მაგრამ ეს „დამავლება“ ხალხისა მინაზე ერთჯერადი აქტი არ ყოფილა: ხალხის მკვიდრობას არ შეესატყვისება ხელმძღვანელობის წესი. ჯერ კიდევ გრძელდება ხელისუფლების ის ტიპი, რომელიც უდაბნოს თავისუფლებაში წარმართავდა მათ ცხოვრებას. მსაჯულთა ხანაში, ერთი მხრივ, იწყება მკვიდრი ცხოვრება, მეორე მხრივ, გრძელდება მკვიდრობასთან შეუთავსებელი ხარიზმატული განმგებლობა. მკვიდრობა თავისუფალ ხარიზმატულ წინამძღოლობასთან წინააღმდეგობაში მოდის: ხალხი, თორმეტი ტომი, თავ-თავიანთ მიწ-წყალზეა დამკვიდრებული, ხარიზმა კი, რაზეც მსაჯულობის ინსტიტუტია დაფუძნებული, მოძრაობს ერთი ტომიდან მეორეში. მსაჯულთა ხანა გარდამავალი პერიოდია მეფობის ინსტიტუტისკენ, რომელსაც ბოლომდე მიჰყავს მკვიდრობის პროცესი, ხოლო მისი მწვერვალი საძირკველიანი ტაძარია, რომელმაც თავისუფალად მოძრავი, უდაბნოს საარიზმატული კარავი შეცვალა.

ამრიგად, იკვრის წრე, მოყოლებული ქალდეველთა ურის თავდაპირველი მკვიდრობიდან ქანაანის აღთქმულ მკვიდრობამდე.